پاکوالی په اسلام کې

لیکوال:
الحاج عزیز محمد (پردیس)
د میدان شهر د خروټو د کلي اوسیدونکی

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړنې

د کتاب نوم:	پاکوالی په اسلام کې
لیکونکی:	الحاج عزیز محمد "درویش"
ډیزاین:	محمد جواد "مبارز"
د چاپ کال:	۱۳۹۶ هـ ش
د چاپ شمیر:	(۱۰۰۰) جلده
ټلیفون نمبر:	۰۷۰۷۸۵٤۹٤۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب لړلیک

د اودس او غسل فضیلت.. ۱
د اوداسه فرایض.. ۲
د اوداسه سنتونه:.. ۳
د اوداسه مستحبات او مکروهات.. ۵
د اودس کولو مسنونه طریقه او مسایل یې.................................... ۶
په کومو شیانو چې اودس ماتیږي !.. ۸
د غسل اقسام.. ۱۲
په څلورو صورتونو کې غسل واجب دي:....................................... ۱۲
په څلورو صورتونو کې غسل سنت دی.. ۱۳
په څلوریشتو (۲۴) حالاتو کې غسل مستحب دی:.............................. ۱۳
د جنابت مسایل او بیان.. ۱۴
د غسل طریقه او مسئلې یې.. ۱۹
د غسل فرضونه... ۲۰
د غسل سنتونه.. ۲۰
د وړې او لوی بې اودسۍ احکام.. ۲۲
متفره مسئلې.. ۲۴
د کوهي بیان او مسایل... ۲۷
د تیمم مسایل... ۳۲
د تیمم طریقه... ۳۵
پر موزو د مسحې بیان... ۳۷
پر موزو د مسح سنت طریقه.. ۳۸
په پټۍ مسح کول.. ۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د معذور بیان.. ۴۱
د حیض او استحاضې بیان او مسئلې ۴۲
د حیض احکام ۴۴
د نفاس مسایل.. ۴۵
د استحاضې مسایل ۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اودس او غسل فضيلت

اودس په نورو امتونو کې هم وه، دا ځکه چې دا د امت خصوصيت دی چې د قيامت په ورځ به د دې اودس په وجه د اوداسه اندامونه پړق وهي ځليږي به، چې بيا دا صفت د دې امت لپاره يو خاص صفت ورکړل شوی.

حديث شريف: د نبی کريم ارشاد مبارک دې، فرمايي چې: مسلمان اودس کوي او هغه خپل مخ مينځي د هغه د سترګو ګناهونه لري شي، په آخري قطرې د اوبو بلکول پاک شي همداسې چې خپل دواړه لاسونه مينځي د لاسونو ګناهونه لري شي، چې خپلې پښې مينځې نو د پښو ګناهونه لري شي، په اخري قطرې د اوبو د هر اندام ټول ګناهونه لري کيږي، کله چې اودس تکميل کړي نو داسې يې ګناهونه پاک او صاف شي، په حديث صحيح علماء کرام فرمايي چې د ګناهونو نه مراد صغيره (واړه) ګناهونه دي لکه: نا محرمې ښځې ته کتل، د ګناه او جرم لپاره په پښو تلل، په بد نيت لاس وړل يو شي ته او داسې نور[۱].

حديث شريف: حضرت انس رضي الله تعالی عنه يو جليل القدر صحابي چې لس کاله يې د نبي کريم په خدمت کې تير کړي په يوه اوږد حديث کې فرمايي چې نبي کريم ماته وفرمايل چې اې انس ! د جنابت غسل کې ډيره مبالغه کوه (يعنې د جنابت په غسل کې ډير کوشش کوه) نو بېشکه ته د غسل د ځايه په دا حال کې راوځې لکه چې تا هيڅ صغيره ګناه نه وي کړي، حضرت انس رضي الله تعالی عنه فرمايي چې ما ورته عرض وکړو چې اې د الله پاک رسوله ! مبالغې نه مراد څه شی دی؟ راته يې وفرمايل چې په غسل کې د ځان موشل تر دې حده چې د بدن وېښتو کې يو وېښته هم وچ پاتې نشي او دا يوه بهتره طريقه ده، بل دا چې ثوک

---

[۱] مشکوة شريف

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اوداسه کې مړ شي، هغه د شهادت ثواب وړي[۱].

د اوداسه فرایض

په اوداسه کې څلور فرضه دي، که لدې څلورو فرضونو یو هم په اوداسه کې ترک کړل شي نو اودس یې نه کیږي. لکه:

۱. د ټول مخ مینځل.
۲. د دواړو لاسونو مینځل تر څنګلو پورې چې څنګلې پکې هم شاملې دي.
۳. تر څلورمې حصې د سر مسحه کول.
۴. د دواړو پښو مینځل تر ښنګرو پورې چې ښنګرې پکې هم شامل دي.

په اوداسه کې فقط څلور فرض دي له همدې وجې اودس ته چهار اندام ویل کیږي، په چهار اندام اوداسه کې شامل اندامونه ښه ومومښل شي، چې یو ویښته هم وچه پاتي نه شي او که یو وېښته یې وچ پاتې شي اودس یې نه کیږي[۲].

مسئله: که چا د اوداسه نیت کړې وي یا یې نه وي کړی؟ نو د ځان یخولو لپاره یې ولمبل او په ټول ځان یې اوبه واچولې یا په حوض کې ولویده، یا چا پکې واچاوه، یا دا چې په باران یې ټول بدن لوند شو، او د ده د اوداسه په اندامو پوره اوبه ولګېدې لامده شو نو اودسې یې وشو، لیکن هغه ثواب چې په اوداسه ورکول کیږي د هغه څخه محروم دې د کوم لپاره چې د مخکې څخه نیت کوي دا د اوداسه لپاره ضروري ده[۳].

---

[۱] در مختار
[۲] بدریع الصنایع
[۳] رواه شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوداسه سنتونه:

په اوداسه کې ۱۴ سنتونه دا دي لکه:

۱. د اودس کولو لپاره نیت کول.
۲. د اودس شروع کې بسم الله ویل.
۳. د دواړو لاسونو مینځل تر مړوندونو پورې.
۴. د هر اندام مینځل درې درې واري.
۵. مضمضه (د خولې مینځل).
۶. مسواک وهل.
۷. استنشاق (پوزه مینځل).
۸. د ږیرې خلالول.
۹. په یو وارې د اوبو اچولو پواسطه د ټول سر مسح.
۱۰. د غوږونو مسح.
۱۱. د غاړې مسح.
۱۲. او د ګوتو خلالول (البته د لاسونو) همدا رنګه د پښو د ګوتو خلالول.
۱۳. ترتیب په اوداسه کې.
۱۴. پرلپسې مینځل د اندامونو.[1]

مسئله: که د اودس لپاره اوبه لږې وي، پوره اودس پرې نه کیدو، یوائې مضمضه او استنشاق او څلور فرایض د اوداسه پرې لمدیده سره د سر د مسحې نو اودس یې کیږي[2].

مسئله: په مسواک وهلو کې لاندې باندې غاښونه د ښئې خوانه شروع کړي حتی کوشش دې وشي چې مسواک تالو ته هم ورسوي، د رصورت

[1] رواه رد مختار و شامی
[2] شرح النوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې روژه دار نوي. مسواک به هر وار لمدوي او مسواک به په لاس داسې نیسي چې کچه او غټه ګوته به د مسواک لاندې نیسي، منځنۍ درې ګوتې په مسواک برسیره نیسي، مسواک د یوې لویشتې نه زیات نه وي.

د مسواک په نه لرلو کې د لاسونو په ګتو د غاښو موښل هم صحیح ده[١].

مسئله: په مسواک وهلو کې عالمانو دنیوي او اخروي ډیرې فایدې لیکلې دي، او دیرش فایدو کتابونو کې ذکر کړي دي، چې د هغونه ادنی ترینه فایده یې د خولې د بدبویي لرې کول دي. او اعلی ترینه فایده یې په ځنکدن کې د کلمې شهادت ویل دي[٢].

مسئله: که ږیره یې اوږده وه علاوه د درې واړې د مخ مینځلو د ږیرې خلالول هم سنت دي لیکن د حاجي لپاره د احرام په حالت کې د ږیرې خلالول مکروه ده[٣].

مسئله: د ګوتو خلالول هم سنت دي، چې د ګوتو مینځ ته اوبه ښې ورسیږي، درصورت چې د ګوتو منځ ته اوبه رسول فرض دي، چې کوم ځای لږ یا ډیر وچ پاتې نشي[٤].

فایده: به عربي کې غچې ګوتې ته خنصره او ورپسې بنسره، منځنۍ ته وسطی، مسواکي ته سبابه او غټې ګوتې ته ابهامه وایي.

مسئله: په اداسه کې پی در پی والې یعنې کله چې یو اندام ومینځه دومره وقفه پکې رانه شي چې تربل اندام مینځلو پورې هغه ړومبنې اندام وچ شي.

---

[١] روواه شرح النویر و شامي
[٢] رد مختار و شامی
[٣] دار المنتقی
[٤] شرح التنویر

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوداسه مستحبات او مکروهات

په اوداسه کې دا ۱۵ خبرې مستحبې دي لکه:

۱. قبلې ته مخامخ ناسته.
۲. په اوچت ځای کیناستل.
۳. پوزه په چپ لاس پاکول.
۴. د ګوتې او بنګړیو ښورول چې لاندې ترې اوبه ورسیږي.
۵. د ژمي موسم کې د اندامونو مخکې د مینځلو موږل او لمدول يې.
۶. د اندامونو موږل په مینځلو کې حتی چې دا علماوو سنت بللی هم دی.
۷. بې ضرورته دنیوی خبرې نه کول.
۸. اودس بې د ضرورت څخه پخپله په خپل لاس کول.
۹. اودس په اطمینان سره کول.
۱۰. په مینځلو کې شوق او مینه ضروري ده.
۱۱. د غوږونو مسح کول او د غوږونو منځ کې ګوته وهل چې اوبه ورداخلې شي.
۱۲. د څټ مسح کول.
۱۳. د پښو د ګوتو خلال د چپ لاس په غچه ګوته باندې.
۱۴. د هر اندام مینځلو وخت کې کلمه شهادت ویل.
۱۵. کوزه چپ لاسته په اوداسه کې اېښودل.

مسئله: بعضې علماء کرام وايي چې د اوداسه آخر کې باقی اوبو نه لږې اوبه په ولاړې څکل، په قبله دریدل دا مستحبه طریقه ده په هغه صورت کې چې روژه نه وي.

فایده: بې د اوداسه د باقي اوبو او د آب زمزم ابو نه د نورو ابو څکل په ولاړې مکروه دي.

د اوداسه آخر کې کلمه شهادت او د درود شریف ویل هم مستحب

(c) ketabton.com: The Digital Library

طریقه ده.

مسئله: د اوداسه وروسته په دستمال د اندامونو وچول فرق نلري، لیکن دومره نه چې د دستمال په استعمال د اندامونو لوندوالي اثر هډو کوته پاتي نشي، د استنجاء په دستمال د اوداسه د اندامونو وچول هم مکروه دي[1].

مسئله: څوک چې د یوه لمانځه لپاره اودس وکړي، همدا اودس که د ده تر هر وخته باقي پاتي وي، لمونځونه پرې کولای شي، او که یې اودس وه بل اودس یې پرې وکړو دا غوره ده، بلکه اودس په اودس باندې مستحبه ده، او که په کړې اودس یې عبادت نوي کړې بل اودس به نه کوي ولې چې دا اسراف ده، اقلا باید دوه رکعته نفل یې په اول اوداسه باید کړې وي[2].

مسئله: په اوداسه کې اسراف ښه ندی، اګر که د سیند په غاړه هم وي، ډیر کمې به هم پکې نکوي. اوبه مخ ته په زوره اچول هم ښه ندي، د ښځې د اوداسه باقي اوبو به هم اودس نه کوي، همدا سې په جوټه اوبو اودس کول مکروه دي[3].

د اودس کولو مسنونه طریقه او مسایل یې

١. د اودس کولو په وخت کې به په لوړ ځای کینې.
٢. جامې په راټولوي چې څاڅکي پرې ونه لړي.
٣. شروع د اوداسه کې به بسم الله وایي.
۴. درې کرته دواړه لاسونه تر مړوندو مینځل.
۵. خوله درې وارې مینځل، مسواک استعمالول خو په روژه کې به

---

[1] قاضی خان
[2] شامي
[3] رواه شرح تنویر و رد مختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

او به ډېرې نه غړغره کوي.

۶. پوزه درې واري مینځل په چپ لاس باندې د پوزې نرمې پورې به او به رسوی.

۷. د مخ مینځل درې کرته، د غوږونو د نرمی، زنې لاندې ټول مخ ته او به رسول.

۸. درې واري ښی لاس او بیا درې واري چپ لاس تر څنګلو پورې مینځل چې څنګلو نه پکې مینځل لازم دي.

۹. د یوه لاس ګوتې به د بل لاس ګوتو کې ورکول.

۱۰. د ګوتو خلال کول.

۱۱. د ټول سر مسح کول.

۱۲. د غوږونو او د غوږونو دننه مسح کول. د غوږ د مسحې لپاره د نوو اوبو استعمال ته ضرورت نشته.

۱۳. د ګوتو په شا د څټ مسح کول دي، د مری مسح کول بدعت دی.

۱۴. ښی پښه تر بجلکو درې واري مینځل او همدغه شان چپه پښه مینځل.

۱۵. د کیڼ لاس په غچه ګوته د پښو د ګوتو خلال کول.

فایده: اودس پر درې قسمه دې:

۱. فرض.

۲. واجب.

۳. مستحب.

فرض اودس: د لمانځه لپاره ده که هغه فرض لمونځ وي یا غیر فرض.

واجب اودس: د طواف لپاره.

مستحب اودس: د خوب لپاره د غیبت او دروغو څخه وروسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کومو شیانو چې اودس ماتیږي!

اودس په نهه شیانو ماتیږي:

١. د وړو یا لویو بولو ځای څخه څه وتل، بې د هغه باد څخه چې د مخې له لارې څخه ووځي.
٢. د بدن څخه د وینې یا بل شي لکه زوي وتل.
٣. په ډکه خوله قي کول.
۴. قوت د امساک چې هغه لرې کوي خوب.
۵. د جنازې لمونځ څخه به بل لمونځ کې د بالغ قهقهه.
۶. بې هوشي.
٧. سکر.
٨. لیونتوب.
٩. مباشرت.

مسئله: که د زخم نه لږه وینه راووتله، خاورې پرې واچولې یا یې پاکې کړې وینه بیا لږه راووتله بیا یې پاکه کړه، څو وارې دا چل ورسره وکړو، وینه یې بهیدو ته پرې نښودله، پدې سره اودس بالکل مات شو، او که ده ورسره دا چل نه وه کړې، هغه ونه بهیده پر ځای ولاړه پاتې شوه اودس یې مات ندې، او بیا وبهیده نو اودس یې مات شو[1].

مسئله: که چا پوزه سوڼ کړه د وینې ټوټه ورنه وغورځیده، اودس یې نه ماتیږي. او که چیرې وینه وبهیدله نو بیا یې اودس مات شو، همدا رنګه که چا پوزه کې ګوته وهله زخم شوه وینه ورنه رابهر شوه او ونه بهیدله اودس یې مات نه دې او که وبهیده اودس یې مات شو[2].

مسئله: د ژورې، میاشې، سپږې او ورګې په چیچلو سره هم اودس نه

---

[1] شرح التنویر
[2] در مختار او شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتیږي[۱].

مسئله: که په قې کې داسې اوبه، طعام یا ترخې اوبه وغورځوي او دس یې پرې ماتیږي که هغه په ډکه خوله وي او که په ډکه خوله نه وي، که کم وي او دس نه ماتیږي او که په قی کې صرف بلغم وغورځیده پدې سره اودس نه ماتیږي، که په ډکه خوله وي یا کم وي، لږ وي او که ډیر.

مسئله: که کوچنې ماشوم قې اوکړې او د ډکې خولې نه کم وي هغه نجس ندې او که په ډکه خوله یا زیات قې وکړي نو هغه نجس دي[۲].

مسئله: که د چا د لویو بولو د ځای څخه څه قدري باد راووت، او د ده یقین وو چې دا خالص باد ندې، چې اواز یا بوی یې نه وو، نو دې باندې اودس نه ماتیږي، لیکن دلته ډیر غور پکار دی داسې نه چې اودس ونه لرې او دې بې اودسته لمونځ وکړي[۳].

مسئله: که څوک په ناستې داسې ویده شي چې کناټې یې دواړه په پونده مظبوط ایښي وو او تکیه هم نه وه ورته ایښي، پدې سره اودس نه ماتیږي[۴].

مسئله: که څوک ستوني ستغ یا په ډډه یا پړمخې ویده شو، اودس یې ماتیږي او که په ناستې ویده شو، کناټې یې پر ځمکه لګولي وو او داسې شی ورته ایښې وو که هغه لرې کړي او دې وغورځیږي نو اودس یې مات شو.

مسئله: که لمانځه کې په قیام، رکوع، سجده یا قاعده کې ویده شو، په دې سره اودس نه ماتیږي او که ښځه په کې ویده شوه نو اودس یې ماتیږي[۵].

---

[۱] در مختار او شامی
[۲] شرح التنویر
[۳] شرح التنویز مجمع الانهار
[۴] رواه مینه
[۵] رواه رد مختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: که څوک په ناسته کې ویده شو او زنګیده، زنګیدو کې مجردې ځمکې ته رسیدو سره ویښ شو اودس یې مات ندی او که د ځمکې رسیدو نه وروسته بیدار شو نو اودس یې مات شو[۱].

مسئله: که څوک په ناستې بې تکیې ویده شو، او دواړه کناټي یې په پونده مظبوط ایښې وو پدې سره اودس نه ماتیږي[۲].

مسئله: که چا لمانځه کې قهقهه وکړه یعنې په زوره یې وخندل، یوه خوا بله خوا ملګرو یې واوریدل د خندیدونکي لمونځ فاسد او اودس یې مات شو، هغه که نر وي یا ښځه وي.

مسئله: که په لمانځه کې نابالغ هلک یا نابالغې نجلۍ قهقهه وکړه یا بالغ وه خو لمانځه کې ویده شو خوب کې قهقهه یې وکړه، یا د جنازې لمانځه کې قهقهه وکړه، یا په تلاوت سجده کې قهقهه وکړه پدې ټولو صورتونو کې اودس نه ماتیږي[۳].

مسئله: که چا اودس وکړو بیا یې نوکان واخیستل یا یې سر تراش کړو یا یې ږیره تراش کړه، یا یې د زخم څخه مردار پوستکې وشکاوه او هغه وینې نشو نو پداسې حالاتو کې اودس نه ماتیږي. بیا یې اودس کولو ته ضرورت نشته[۴].

مسئله: که چاته په یاد وه چې ما اودس کړې دې لیکن ورته دا یاد نه وو چې زما اودس مات شوې دې یا ندې مات شوي، نو اودسې یې پرځای دې، لیکن بل اودس کول ورته غوره دی. او که اودس ماتیدل ورته یاد وو لیکن بل اودس کول ورته یاد نه وو نو دا اودس یې مات ګڼل کیږي. غرض

---

[۱] شامی و کبیر
[۲] رواه مینه
[۳] رواه رد مختار و مینه
[۴] رواه مینه و رد مختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې کوم شي کې يقين ثابت وي هغه په شک سره نه لري کيږي[۱].

مسئله: که وروسته د اودس څخه د دواړو بولو د ځای څخه د څه لوندوالي وليدل شو، شک يې راغې چې دا اوبه دي او که متيازې، که دا شک پخوا ورته پيښ شوی وي، نو اودس به وکړي، او که عادت يې د شک وي پروا دې نکوي، دا سې شکي شخص لپاره دا لازمه ده چې د اوداسه کولو په اخر کې خشتک ته اوبه وشيندي، بيا يې شک ځي[۲].

مسئله: که د سړي د وړو بولو ځای نه قطره د وړو بولو راکوزه شي صرف پدې باندې اودس نه ماتيږي، ترڅو چې هغه قطره خارجه شوي نه وي، او که د ښځې د وړو بولو قطره د فرج نه راووتله نو اودس يې مات شو[۳].

مسئله: که سړي د وړو بولو د قطرې د بندولو لپاره خپل خاس اندام په سوري کې مالوچ کيښود، يو سر د مالوچ پټ شو، بل سر يې ښکاره وو، کوم وخت چې لوندوالې ښکاره خواته راوتلی نه وي اودس يې مات ندې، خو د فرج خارج اعتبار نشته[۴].

مسئله: که د سړي آلت ولاړ (شخ) وو، د ښځې په مخصوص اندام ولګيده، په منځ کې تيکه يا پرده نه وه، صرف په لګيدو سره د دواړو اودس مات شو، اګر که څه وتلي هم نه وي او که ولاړ نه وو د ښځې اودس مات شو، د نارينه ندی مات شوي ترڅو چې څه شی ورنه خارج نشي[۵].

مسئله: د مذي او وديو په وتلو سره اودس ماتيږي او که منی بې شهوته يعنې د څه مرض په واسطه ووتل، نو په دې صرف اودس ماتيږي.

---

[۱] رواه کبيری
[۲] رواه شامی
[۳] شرح التنوير و رد مختار
[۴] رواه شرح التنوير و رد مختار
[۵] دور مختار و شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

او که چیرې مني په شهوت سره ووتل نو غسل پرې فرض کیږي، باقي د درې وارو فرق په باب د جنابت کې په تفصیل سره راځي[۱].

مسئله: که د چا د لویو بولو ځای نه څه حصه راووتله او دس یې ماتیږي، هغه که بیا خپله بیرته داخل شي یا یې دې داخله کړي[۲].

د غسل اقسام

غسل په څلور قسمه دې:

۱. فرض.
۲. واجب.
۳. سنت.
۴. مستحب.

اول- په درې حالاتو کې غسل فرض کیږي: ۱-- لکه د جنابت غسل، ۲. د حیض د بندیدو غسل، ۳. او د نفاس د بندیدو غسل دی.

په څلورو صورتونو کې غسل واجب دي:

۱- کافر چې ایمان راوړي او هغه په جنابت کې وي، یا دا چې ښځه په حالت د حیض او نفاس کې وي، غسل پرې واجب کیږي.

۲- مسلمان مړي ته پر ژوندیو باندې غسل ورکول واجب دي البته کفایتاً، چې یو غسل ورکړي، د ټولو غاړې پرې خلاصیږي.

۳- که په ټول بدن نجاست ولګیده غسل پرې واجب دی.

۴- همداسې که د بدن په لږ ځای نجاست ولګیده او ځای یې معلوم نه وو، نو د ټول بدن غسل پرې واجب دی.

---

[۱] رواه هندیه و مراتی
[۲] رواه دور مختار و شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په څلورو صورتونو کې غسل سنت دی.

۱- د جمعې لمونځ لپاره.
۲- د دواړو اخترونو لمونځونو لپاره.
۳- د حج او عمرې لپاره غسل سنت دی.
۴- د وقوف عرفې لپاره غسل سنت دی.

په څلورویشتو (۲۴) حالاتو کې غسل مستحب دی:

۱. هلک یا نجلۍ چې پنځلسو کالو ته ورسیږي، او د ځوانۍ علامات پکې پیدا شي.
۲. کافر چې مسلمان شي چې د لوی بې او د سۍ نه پاک وي.
۳. د لیونتوب او بې هوشي نه چې ښه شي.
۴. د ښکر لګولو نه وروسته.
۵. د شب قدر د میاشتې په پنځلسمه شپه.
۶. د عرفې په شپه.
۷. د لیله القدر په شپه چې ویېویني.
۸. د مزدلفې د قیام لپاره.
۹. رمي د جمرو لپاره.
۱۰. مکې شریفې ته د داخلیدو لپاره، یعنې طواف زیارت لپاره.
۱۱. مدینې منورې ته داخلیدو لپاره.
۱۲. د استسقاء لمونځ لپاره.
۱۳. د خسوف او کسوف لمونځ لپاره.
۱۴. د ډار په وخت کې.
۱۵. د سخت باد په وخت کې او یا که طوفان وي.
۱۶. ورځ چې سخته تیاره شي.
۱۷. د نوو جامو اغوستلو لپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٨. عام مجلس ته د ورتلو لپاره.
١٩. څوک چې مړی ولمبوي.
٢٠. څوک چې توبه اوباسي.
٢١. چې د سفر نه بیرته راشي.
٢٢. څوک چې قتل کیږي.
٢٣. چې د مستحاضې ښځې وینه ودریږي.
٢٤. د سړي چې احتلام وشي یعنې شیطان بازي ورکړي، بیا وغواړي چې ښځې سره یو ځای شي[1].

پدې پورته څلورویشتو حالاتو کې په سړي باندې غسل مستحب ګرځي.

نوټ: بعضې بیا وایي چې طواف لپاره غسل کول واجب دی.

د جنابت مسایل او بیان

د جنابت لپاره دوه سببه دي:

١. سبب دخول د حشفې دی (یعنې د مشتهي انسان حشفه چې د ژوندۍ ښځې په قبل یا دبر) کې داخل شي، یا د بل انسان یا بل شي په دبر کې چې هغه ژوندی وي او شهوت ورته کیږي، اګر که مني یې وتلي وي یا نه وي وتلي، نو غسل پرې فرض شو، که دواړه عاقل او بالغ وو په دواړو دی او که یو عاقل او بالغ وو نو په یوه ده[2].

مسئله: د حشفې په دخول سره غسل لازمیږي، دا حکم صرف د مشتهي انسان په جماع کې دی. او په بل ځای کې د غسل د لازمیدو لپاره انزال شرط دی.

(نعوذ بالله) که سړي د څاروي سره بد کار وکړ یا یې د مړې ښځې سره،

[1] رواه دور مختار و رد مختار
[2] رواه دور مختار و شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته محض په دخول سره غسل پرې نه راځي، تر هغه وخته چې انزال یې ونه شي، پاتې د ګناه خبره شوه هغه جدا ده، همدا رنګه حکم د جلق او تفخیذ وغیره هم دی، فرض یې کړه یوه ښځه وه هغې ګوته یا لرګې یا بل داسې شې استعمال کړو او یا یې د مړ سړي شی یا یې د وړوکي هلک چې هغه سره شوق نه وو نو په داسې حالتو کې اصل مذهب وایي چې غسل پرې نشته ترڅو چې انزال ونشي، باقي د ګناه خبره او حکم یې جدا دی[۱].

مسئله: په نوم (ناف) کې د حشفې داخلیدل پر سړي غسل نه واجبوي همدا سي د پیچکاري په دخول سره هم غسل نه لازمیږي[۲].

مسئله: که هلک نابالغ وي او ښځه بالغه وي او جماع یې وکړه په ښځه غسل لازم شو او په هلک باندې غسل ندې لازم لیکن د عادت په خاطر غسل به کوي.

همدا رنګه که هلک بالغ وي او ښځه نابالغه وي خو د جماع قابله وي، جماع یې وکړه په هلک غسل لازم دې او په نجلۍ لازم ندې، بلکه مستحب دی[۳].

۲. د جنابت دوهم سبب انزال دی یعنې منې د خپل اصلیې ځای نه په شهوت سره د جلا کیدل او بیرون وتل دي هغه که په جماع سره وي او که صرف په خیال سره وي یا په تصور کولو سره وي او که په هره طریقه وي، په ویخه وي یا په خوب کې وي[۴].

مسئله: که منې د خپل اصلي ځایه په شهوت سره جدا شوه، لیکن د وړو بولو ځای نه بې شهوته ووتل مثلا د سړي کار تمام شو بیا یې خپل شې مظبوط ونیوه کله چې شهوت ختم شو پرې یې ښود او منی ورنه بې

[۱] رواه دور مختار و شامی
[۲] رواه قاضی خان
[۳] مورقی الفلاح
[۴] رواه مینه و خانیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شهوته ووتله پدا سې حالت غسل پرې فرض شو[۱].

مسئله: که د وړو بولو نه پس ترې مني ووتل په شهوت سره او ذکر یې لا ولاړ وو دلته هم غسل پرې فرض شو[۲].

مسئله: که انزال یې وشو بیا یې متیازې وکړې یا یې څلوېښت قدمه واخیسته او یا دا چې ویده شو بیا یې غسل وکړو او پس د غسل نه ورنه مني بې شهوته ووتله نو پدې سره غسل پرې نشته، او که غسل نه مخکې او انزال نه پس چې نه یې متیازې کړې وې نه یې څلوېښت قدمه اخیستې وو او نه ویده شوی وو ده غسل وکړو د غسل نه پس ورنه مني بې شهوته ووتله پدې سره یې اولنې غسل باطل شو بیا به د سره غسل کوي او که یې مخکنې غسل سره لمونځ کړې وي لمونځ یې صحیح دې ګرځولو ته یې حاجت نشته. او که دا واقعه ښځې ته پیښه شوه او ښځې ته ثبوت شوه چې دا مني د خاوند د منیو بقایا ده په ښځه هم غسل نه لازمیږي، بل غسل ته یې ضرورت نشته[۳].

مسئله: که چا دروند پیتې جګ کړو یا د پاسه راولویده، یا چا وواهه او ده نه مني بې شهوته ووتل، یا د کوم مرض پواسطه ورنه خارج شول، غسل پرې نشته بلکې اودس یې مات شو.

فایده: مني، مذی او ودی دا درې شیان دي، چې د شوق په وخت کې سړي نه خارجیږي ، په مذیو کې شهوت نور هم زیاتیږي، او دا ښځو کې د سړیو په نسبت زیات وي. او کومې اوبه چې د ختمیدو په وخت کې وځي او د هغه څخه وروسته شوق ختم شي، او شوق مړ شي هغه ته مني وايي.

په منیو او مذیو کې فرق دا دې چې مني ټینګ وي او مذي نرې.

ودي هغه اوبه دي چې د پیو په شان دي، بوی نلري، د وړو بولو څخه

---

[۱] هدایه و عالمګیر
[۲] رواه بحر الرائق
[۳] رواه شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته او کله کله د وړو بولو څخه مخکې ځي، خلاصه چې په مذیو او ودیو باندې غسل نه لازمیږي بلکه ماتونکي د اودا سه دي[1].

۲. د جنابت دوهم سبب کې احتلام شامل دی

مسئله: که څوک د خوبه پاڅیده احتلام (د شیطان خطاء ویستل) ورته یاد وو او لذت یې هم وو لیکن د لوندوالي څه اثر یې په بدن او جامو نه وو نو غسل پرې نشته[2].

مسئله: که دوه سړي یا دوه ښځې یا ښځه او خاوند دواړه یو ځای پراته وو کله چې د خوب نه پاڅیده د یوه هم احتلام په یاد نه وو چې دا د کوم یوه دي او بل ته هم احتلام یاد نه وو دلته په دواړو غسل واجب دی[3].

فایده: د سړي مني ټینګ وی او د ښځې مني نري وي، د سړي مني سپین وي او د ښځې زیړ وی لیکن علماؤ کرامو په دې فرق هم څه دلایل داسې وایي چې طبیعتونه مختلف دي او په غذاګانو سره هم اثر پریوزي، نو دا فرق یې مدار د اعتبار ندی ګڼلی[4].

فایده: که څوک د خوبه پاڅیده په خپل ورون یا جامه او یا فرش یې څه لوندوال ولیده نو په ۱۴ دې حالاتو کې دا رنګه حکم بیان شوی دی لکه:

۱. که یقین یې وو چې دا مني دي او احتلام ورته یاد وو (د درې واړو امامانو په نزد غسل پرې واجب دی).

۲. که یقین یې وه چې دا منی دي او احتلام ورته یاد نه وو (د درې واړو امامانو په نزد غسل پرې واجب دی).

۳. که یقین یې وو چې دا مذي دي او احتلام ورته یاد وو(د درې واړو امامانو په نزد غسل پرې واجب دی).

---

[1] رواه مراقی الفلاح
[2] رواه هندیه
[3] رواه شامی
[4] شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. که یقین یې وو چې دا مذي دي او احتلام ورته یاد نه وو (په شامي کې وایي چې غسل پرې واجب ندی، لیکن کبیري کې یې راوړي دي چې غسل پرې واجب دی په نزد د طرفینو).

۵. که یقین یې وو چې دا ودی دي او احتلام ورته یاد وو (غسل پرې واجب ندی اتفاقا).

۶. که یقین یې وو چې دا ودي دي او احتلام ورته یاد نه وو (غسل پرې واجب نه دی اتفاقا).

۷. شک یې وو چې دا مني دي او که مذي او احتلام ورته یاد وو (غسل پرې واجب دی اتفاقا).

۸. شک یې وو چې دا مني دي او که مذي او احتلام ورته یاد نه وو (غسل پرې واجب دی[1]).

۹. شک یې وو چې دا مني دي او که ودي او احتلام یې یاد وو (غسل پرې واجب دی اتفاقا).

۱۰. شک یې وو چې دا مني دي او که ودي او احتلام ورته یاد نه وو (غسل پرې واجب دی اتفاقا).

۱۱. شک یې وو چې دا مذي دي او که ودي او احتلام ورته یاد وو (غسل پرې واجب دی اتفاقا).

۱۲. شک یې وو چې دا مذي دي او که ودي او احتلام ورته یاد نه وو (غسل پرې واجب ندی اتفاقا).

۱۳. شک یې وو چې دا مني دي او که مذي او احتلام ورته یاد وو (غسل پرې واجب دی اتفاقا).

۱۴. شک یې وو چې دا مني دي او که مذي او احتلام ورته یاد نه وو (غسل پرې واجب دی په نزد د طرفینو).

---

[1] رواه شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: که سړی د خوبه پاڅیدو په خپل ذکر یې لوند والی ولیدو، شک یې راغی چې دا مني دي او که مذي؟ او احتلام ورته یاد نه وو نو که یې د خوب مخکې ذکر منتشر نه وو دلته غسل پرې لازم شو، او که یې ذکر منتشر وو نو غسل پرې لازم نه دی، او که یې یقین راغې چې دا مني دي یا احتلام ورته یاد شو، او یا دا چې په ملاستې ویده شو، نو غسل پرې لازم دی[۱].

د غسل طریقه او مسئلې یې

غسل کوونکی ته پکار دی چې اول کې نیت د غسل وکړي، د تبرک لپاره بسم الله پر زړه کې ووايي دواړه لاسونه تر مړوندو پورې ومينځي، بيا وړه او لويه استنجاء وکړي، بيا کومه پليتي چې په بدن وي هغه لرې کړي (ويې مينځي) باقاعده اودس به وکړي که په ډبره يا لرګي ولاړ وو خپلې پښې به اوداسه سره پربمينځي او که تيګه يا لرګې نه وي او پښې په ختو يا بل شي چټل وي نو وروسته د غسل څخه به خپلې پښې ومينځي، کله چې يې وړو کې اودس خلاص کړو نو بيا به خپله خوله او پوزه درې واري ومينځي، بيا به په خپل سر اوبه واچوي بيا به په ښي اوږه اوبه واچوی هم دغه شان په چپه اوږه خپل ځان به پوره او ښه ومږي چې بدن کې هيڅ ځای ورنه وچ او بې موښلو پاتي نشي، دا عمل به درې وارې تکرار کړي، آخر کې به خپل ځان په يوه پاک دستمال وچ کړي که په اوداسه کې يې پښې مينځلي وي بيا ضرورت د مينځلو يې نشته، او که اوداسه کې يې پښې مخکې نه وي مينځلي نو درې وارې به خپلې پښې ومينځي په داسې حالت کې غسل وشو چې دا يوه د سنت طريقه ده.

يادونه: په غسل کې فرض، واجب، سنت او مستحبات شته، کوشش وکړای شي چې ټول آدا شي، او که په غسل کې د فرايضو څخه يو هم

---

[۱] رواه شامی و منیه مصلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېښودل شو نو غسل يې نه کېږي[۱].

د غسل فرضونه

په غسل کې درې فرض دي:

۱- د خولې مینځل درې کرته پداسې طريقه چې ټولې خولې ته اوبه ورسيږي، بې له روژې اوبه غرغره هم شي.

۲- د پوزې مينځل چې د پوزې نرمیو ته اوبه ورسيږي.

۳- په ټول بدن درې کرته اوبه اچول او ځان ښه موښل حتی يو ويښته هم وچ پاتې نشي.

د غسل سنتونه

په غسل کې څلور سنت دي:

۱- استنجاء کول.

۲- نجاست حقيقي که په بدن لګيدلي وي د هغه لرې کول.

۳- اودس کول.

۴- په ټول بدن داسې اوبه اچول چې اول به يې په سر اچوي، بيا په ښی اوږه او بيا په چپه اوږه او بيا په نور بدن، په نيت او بسم الله به غسل شروع کوي، مسواک وهل، خلال او موږل وغيره چې اوداسه کې سنت دي په غسل کې هم سنت دي[۲]

مسئله: که غسل کوونکی په جاري اوبو کې يا باران کې په قدر د اودس او غسل حصار شو ټول بدن ته يې اوبه ورسيدې نو سنت يې آدا شو، همداسې په لوی حوض کې حصار شو او خپل ځانته يې حرکت ورکاوه يا يې قدم اخيسته، پدې سره هم سنت آدا کيږي[۳].

---

[۱] رواه دور مختار و شامی
[۲] رواه دور مختار و شامي
[۳] رواه دور مختار و شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: په غسل کې د ډیرو اوبو استعمالول (اسراف) نشته، او نه ډیري کمي. غسل کې قبلې ته مخامخ دریدل هم نشته، خبرې به هم نه کوي، دعا به هم نه لولي، په ډیر خفیه ځای کې به غسل کوي چې څوک نه وي، آخر کې به ځان په پاکه ټوټه وچوي[1].

مسئله: د جنابت په غسل کې که د چا یو ویښته هم وچ پاتي شي یا یې مضمضه (د خولې مینځل) پاتي شي یا یې د پوزې مینځل هیر شول نو غسل یې ونشو، که وروسته د غسل ورته یاد شو بیا د ده غسل ته ضرورت نشته، بلکه په هغه وچ ځای به اوبه واچوي، خوله او پوزه به کنګال کړي، که چیرې یې پدې غسل چې مضمضه او استنشاق یې نه وي کړی لمونځ یې آدا کړی وي لمونځ یې ونشو[2].

مسئله: که د چا نوکانو کې اوړه وچ شوي وو غسل یې نه کیږي ترڅو چې اوړه لري نکړي[3].

مسئله: ښځې ته ضروری دي چې غسل کې بنګړي، ګوتې او نور شیان ښه وښوروي همدا رنګه پوزه کې چارګل او غوږو کې لښتۍ ښې وښوروي او که لښتۍ او چارګل یې هم نه وي نو سوري ته یې اوبه رسول ضروري دي[4].

مسئله: که د چا غاښو کې څه شی بند وي، د هغه لرې کول ضروری دي، باید اوبه هغه ځای ته ورسیږي او که یې لري نکړي نو غسل یې نه کیږي دا ځکه چې غسل کې د یوه ویښته ځای وچ پاتي شي نو د هغه غسل نه کیږي، که ډیر کم شی په غاښو کې نښتی وي نو هغه د څو ویښتانو په اندازه راځي[5].

---

[1] رواه مینه
[2] رواه کبریی او شرح التنویر
[3] کبیري شرح التنویر
[4] روه شرح التنویر
[5] رواه شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: که چا په ویښتو یا بدن باندې تیل لګولي وي او په غسل کې یې پر ځان اوبه واچولې او ټول بدن یې لوند شو، خو بدن یې د غوړوالي پواسطه اوبه نښې نه قبلوي خیر دې غسل یې وشو کومې اوبه یې چې پر ځان اچولي او ټول بدن باندې اوبه تیري شوي صحي دي. په خپله خوله او پوزه باندې دې اوبه تیري کړي، غسل یې وشو[1].

مسئله: که د جمعې یا اختر ورځ وه او چا د جنابت لپاره غسل کړی وي نو دا یو غسل درې واړو لپاره کفایت کوي، نیت به د درې واړو د ثواب لپاره وکړي[2].

د وړې او لوی بې اودسۍ احکام

په چا چې غسل فرض شوی او د جنابت حال کې وي یا ښځه د حیض او نفاس حالت کې وي، مکې شریفې ته او جوماتونه داخلیدای نشي، همداسې طواف کول هم ورته حرام دي، لیکن ضرورت وي، بیا فرق نلري لکه: دا چې د ده کور دروازه جومات دروازې ته وي بله لاره ونه لري تلای شي، یا دا چې بې له جومات نه بل ځای د اوسیدو نوي، یا دا چې مسافر وو غسل پرې واوښت، او په جوماتونو کې حوض، چینه یا نور د اوبو وسیله وه، داسې شخص ته جواز لري چې تیمم ووهي ورداخل شي.

مسئله: څوک چې جنوب وي، یا د حیض او نفاس حالت کې وي نو قرآنکریم ته لاس وروړای نشي حتی چې د لستوڼي پواسطه هم لاس وروړای نشي، آن که جدا یې تیکه په لاس کې ونیوله او قرآنکریم پرې راواخلي، یا دا چې قرآنکریم بې له خپلې وقایې نه جدا پوښ شوی او قرآنکریم یې پکې تاو کړی وي داسې حالت کې بیا لاس وروړل جواز لري.

همداسې که په کومه ګوته یا روپۍ یا تعویز کوم آیات لیکل شوی وي

[1] رواه شرح التنویر
[2] رواه شرح التنویر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس وروړل ورته جواز نه لري او که په څه شي پوښل شوی وي نو بیا لاس وروړای شي[1].

مسئله: په لویه بې اودسی کې د قرآنکریم لوستل جواز نه لري او که چیرې ښځه د حیض او نفاس په حالت کې وي پداسې وخت کې ماشوم ته سبق ویلی شي، لیکن یو آیت به پوره نه ورته وایي بلکه په زور او زیر او یوه یوه کلمه به درس ورته وایي، ساه به باسي، په یوه ساه به یې هم ورته نه وایي پداسې حالت لاس وروړل قرآنکریم ته ندي پکار بلکه په ډکي دې ورته د قرآنکریم پاڼې اړوي همدا رنګه حکم په جنابت کې هم دی[2].

مسئله: په جنابت کې درود شریف ویل، د الله پاک نوم اخیستل، د دعا آیتونه د د دعا په نیت او استغفار کول دا ټول جواز لري، لیکن په نیت د تلاوت د قرآنکریم لوستل ورته حواز نلري، او که یې ورته کتل لوستل یې نه بیا فرق نه لري، همداسې به د کلام ربي په نوشته کولو کې هم احتیاط کوي، ندي لیکي[3].

مسئله: د جنابت حالت کې د نوکانو اخیستل، د نامه لاندې ویښتان اخیستل یا د نورو ویښتانو لرې کول مکروه دي[4].

مسئله: که سړی د ښځې سره یوه شپه کې څو کرته جماع وکړه، آخر کې یو غسل ورته کفایت کوي او که یې جدا جدا وکړي ورته بهتره ده، بعضې علماء کرام وایي چې احتلام نه وروسته او لمبلو وروسته چې چا جماع وکړه د هغوی هغه اولاد به یا لیونی وي او یا بخیل وي[5].

---

[1] رواه شرح بدایه و شرح التنویر
[2] رواه عالمګیر
[3] شرح التنویر و رد مختار
[4] رواه فتاوه هندیه
[5] رواه شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

متفره مسئلې

مسئله: که شرعی کتاب د ویلو نه ووت او بیکاره شو، حکم یې دا دی چې د الله پاک د رسول کریم صلی الله علیه واله وسلم او د فرښتو نومونه به ترې لرې کړي، باقي به وسوزوي یا به یې دفن کړي یا به یې اوبو ته واچوي، او که قرآنکریم د تلاوت نه ووت هسې به یې نه غورځوي بلکه یوه ټوټه کې به یې ونغاړي دا سې ځای کې به یې ښخ کړي چې هلته د رفت و آمد لاره نه وي، یا د به یې د قبر خوا کې ښخ کړي، یا به یوه دا سې جګ ځای کې ځای ورته جوړ کړي او هلته به قرآنکریم کیږدي.

مسئله: د جومات خس او خاشاک به هم دا سې ځای کې نه اچوي چې هلته خوسا او بوی ناکه ځای وي، پاک ځای کې به یې اچوي.

همدا سې په کوم کاغذ چې آیات لیکلي وي یا بل شرعي شی لیکلي وي، په هغه کې د شي تاوول مکروه دي.

په کومو اوبو اودس او غسل جواز لري او په کومو اوبو جواز نلري

مسئله: د باران، خوړ، لښتي، چینې، کوهي، حوض، دریاب او سمندر په اوبو غسل کول او اودس کول جواز لري، که هغه اوبه خوړېږې وي او که ترخې وي، د واورې وي او که د ګلې وي چې هغه ویلې شوی وي، لیکن د مالګې په اوبو جواز نلري[1].

مسئله: د ونې یا د پاڼو یا د میوې اوبه چې په خوړ یا ویالې کې ویستل شوي وي پدا سې اوبو اودس او غسل کول جواز نلري همدا سې د هندوانې او ګنې په اوبو هم جواز نلري[2].

مسئله: د کومو اوبو چې صفتونه یې بدل شوي لکه: خوند، بوی او رنګ په هغو اوبو غسل او اودس کول جواز نلري، لیکن که دا سې شی یې

---

[1] درمختار

[2] شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبو کې ایشولی وي، چې په هغه سره صفایي راځي لکه: د بیري پاڼې نو بیا فرق نلري پرې کیږي[۱].

مسئله: په کومو اوبو چې مړی لمبول شوی وي، هغه اوبه نجسې دي، او په کومو اوبو چې غسل یا اودس شوی وي، نو د دې اوبو استعمالول او څښل هم مکروه دي حتی حرامی دي نه به اودس پرې کوي او نه به یې نور شي باندې استعمالوي[۲].

مسئله: د اودس کولو وخت کې د مخ او لاس اوبه چې بهیږي، لږ یا څه ډیر څاڅکي چې په بدن یا جامو لګیږي فرق نلري، لیکن بهتره دا ده چې اول کې خپلې جامې راټولې کړي[۳].

مسئله: که د سړي اودس وو او ده د آب زم زم اوبو باندې د تبرک لپاره اودس یا غسل کاوه خیر دی، لیکن په بې اودسی کې نه به غسل پرې کوي او نه به اودس پرې کوي همداسې د پیلیتی پریمنځل او استنجاء کول هم پرې ښه ندي او که ضرورت وو فرق نلري[۴].

مسئله: که په منګي یا سطل کې ماشوم لاس وواهه او په لاس یې پلیتي وه یا دا چې باران وو پاس په بام پلیتي وه ناوه کې اوبه راروانې وې، دواړو حالاتو کې اوبه ناپاکي دي نه پرې غسل کیږي او نه پرې اودس، او که دواړو حالاتو کې پلیتي نه وه نو بیا ورته جواز لري، لیکن بهتره دا ده چې نورې اوبه پیدا کړي[۵].

مسئله: کوم حوض چې لس شرعي ګزه اوږد او لس شرعي ګزه پلن وي، او ژور وي، چې سړی اودس کوي، لاندې ترې ځمکه نه ښکاره کیده

---

[۱] رواه عالمګیر و هدایه
[۲] رواه شامی، بحررایق، عالمګیر
[۳] شرح التنویر
[۴] طحطاوی
[5] منیه و منیه کبیری

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دې ته ده در ده ویلي شي. نو که پداسې حوض کې څه پلیتي لویدلي وي او هغه نه ښکاره کیده لکه متیازې یا شراب وغیره هر اودس کوونکی کولای شي چې د حوض په هره څنډه کیني اودس کولای شي، او که داسې پلیتي لویدلي وي چې هغه معلومیده لکه: مړ پسه وغیره، نو بیا اودس کوونکی دې د حوض بلې څنډې ته خپل اودس وکړي او که چیرې پر دې ده در ده حوض کې دومره پلیتي لویدلي وه چې د حوض ټولو اوبو ته یې خوند او رنګ تغیر کړی وي نو دا اوبه ټولې نجسي دي[1].

مسئله: که د حوض اوبه ده در ده مقدار نه کمې وي مثلاً هفت در هفت او په هغه کې نجاست ولویده هغه اوبه ټولې نجسي دي او که چیرې اوبه پرې راروانې وي او هغه هفت در هفت ټول ډک شو او څه ورنه ونه وتلې بیا هم دا اوبه نجسي دي، اګر که هفت در هفت دی بعضی د پاکی حکم کوي[2].

مسئله: په کومو حشراتو کې چې وینه نه وي، لکه میاشی، سپګه، مچ، مچی، لړم او داسې چې اوبو کې بیرون مړ شوی وی واچول شي یا اوبو کې مړ شي نو اوبه نه ناپاکي کیږي، اوبه که لږې وي یا ډیرې وي، اودس او غسل پرې کولای شي[3].

مسئله: کوم حیوان چې اوبو کې پیدا کیږي او پکښې اوسیږي لکه: ماهی، چنګښه، کني کبر وغیره هغه په اوبو کې مړ شو، یا دا چې اوبو ته مړ وغورځول شو، پدې اوبه نه ناپاکي کیږي، لیکن که د وچې چنګښه وي، چې هغه وینه لري که اوبو ته مړه ولویده یا پکې مړه شوه اوبه نجسي کیږي دلته د اوبو او وچې د چنګښې فرق دا دې چې د اوبو د چنګښې ګوتی پرده لري نښتي وي او د وچې د چنګښې ګوتي جدا جدا وي پردې نلري[4].

[1] رواه منیه او شرح تنویر
[2] منیه و کبیری
[3] رواه دورمختار و شامی
[4] رواه شرح التنویر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: که په حوض یا کوهي کې د ونو پاڼې ولویدلې او په اوبو کې یې فرق راوست لیکن اوبه په همغه شکل صابتي وې پداسې اوبو غسل او اودس جواز لري[۱].

مسئله: په کومو اوبو کې چې پلیتي لویدلي وي، او د اوبو بوی، خوند او رنګ ته یې تغیر ورکړي پداسې اوبو بلکل اودس او غسل کول او بل ځای یې استعمال جواز نلري، لکه متیازی نو د داسې اوبو ورکول ځاروېو ته هم جواز نلري[۲].

د کوهي بیان او مسایل

د کوهي(ځاء) ژوروالي کې اعتبار نشته، او که ده در ده د مقدار نه کم وو او څه مقدار نجاست ورته ولویده نو دا ناپاک شه، دا به هغه وخت پاکیږي چې ټولې اوبه ورنه وویستل شي او د حیواناتو حکم وروسته به په تفصیل سره بیان شي.

مسئله: که د زرکې، کوترې، چنچڼې او داسې نورو مرغیو غول (ګندګی) کوهی ته ولویده نو پدې باندې د کوهیي اوبه نه خرابیږي او که د کورني چرګې یا هیلۍ واغیره ګندګی کوهی ته ولویده، کوهی پرې ناپاکه کیږي ټولې اوبه یې راویستل کیږي، همداسې که د سپي، پشو، غوا او داسې نور شي ګندګی کوهي ته ولویده هم دا حکم لري چې ټولې اوبه به یې راوباسي[۳].

مسئله: که سږی، وزه یا سپې کوهی ته ولویده او هلته مړ شو یا مړ ورواچول شوی وو داسې حالت کې د کوهي ټولې اوبه نجسې دي، ټولې اوبه به ترې راوباسي.

---

۱ رواه تنویر الرابط
۲ رواه هدایه
۳ رواه منیه و کبیری

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: که کوهی ډیر ژور وو او به یې په راویستلو باندې نه خلاصیدې نو حکم دا دی چې د هغې کوهي ځنګ کې به بل هومره کوهی کیني، او به به د هغه کوهي نه راوباسي کله چې دا کیندل شوی کوهی ډک شو بیا نو هغه کوهی پاک شو ، لیکن د هغه کوهي د لوندوالی اندازه به د دې کوهي په اندازه وي، یا دا چې یو لرګی به په اول کوهی کې کوز کړي د اوبو اندازه دې په نښه کړي کله چې دی بل کوهی ته د هغه لرګي په اندازه اوبه راوویستلې نور به یې بس کوي، او بعضې علماء کرام بیا وایي چې همدې کوهي نه به ۳۰۰ ډولچې اوبه راوباسي هم پاکیږي[1].

مسئله: کوم حیوان کوهي ته ولویده یا مړ وغورځول شو یا هلته مړ شو پکې بیا هغه پداسې حالت کې راوویستل شو چې هغه نه پړسیدلی وو او نه چاودلی وو او نه ریژیدلی وو نو دغه حیوان ته به وکتل شي که هغه موږک وو یا چینچړی او یا کربوړی یا داسې بل حیوان نو دلته به دیرش ډولچې اوبه راوباسی ګني شل خو بالکل ضروري دي.

او که چرګه، کوتره، پیشو یا داسې نور څخه نو دلته به شپیته ډولچې اوبه راوباسی که نه نو څلویښت خو ضروري دي او که وزه، پسه یا سپې وو نو داسې شیانو لویدو کې به ټولې اوبه راوباسي[2].

مسئله: کوم حیوان چې نجس العین نه وي او هغه اوبو ته کوهې کې ولویدو او بیا هغه ژوندی راوویستل شو ، او دا هم معلومه نه وه چې پښو یې نجاست وو یا نه وو نو پدې باندې کوهی نه پلیتیږي، او که خولی ته یې اوبه تللي وي نو چوټه کیږي بیا به یې جوټې وکتل شي چې جوټه یې پاکه ده او که ناپاکه ده ، دلته که چیرې پسه، وزه ، غوا ، میخه یا اوښ یا کوتره یا بل داسې حیوان کوهی ته ولویده ، بیا هغه ژوندی راوویستل شو ، د داسې حیوان اګر که خولی ته یې اوبه تللي هم وي، کوهی پاک

[1] رواه منیه، کبیري و هدایه
[2] رواه درمختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، لیکن د احتیاط لپاره به شل ډولچې اوبه ورنه راوباسي، او که سپی ورولویده او خولې ته یې اوبه تللې وې بیا ژوندی راوویستل شو داسې وخت کې کوهی ټول پلیت شو اوبه به یې ټولې راوباسی، همداسې د خره د لویدو حکم هم دی. او که پیشو یا آزاده چرګه کوهی ته ولویده او ژوندی راوویستل شو دلته څلویښت ډولچې به راوباسي او که خنزیر ورولویده او په کوم ځای یې چې اوبه لګیدلی نو ټولې اوبه نجسې دي، نو د ټولو اوبو راویستل ضروری دي[1].

مسئله: که کوهي ته ډولچه ولویده، کله چې څوک ورکوزیږي، هغه به استنجاء کوي بیا به ورکوزیږي که چیرې بیا دا سړی په غوټه باندې ډولچه راوباسي او د دې سړي په بدن او جامو څه پلیتي نه وي نو دا اوبه پاکي دي او که څه پلیتي په بدن یا جامو یا دا چې استنجا یې نه وه کړې څه نجاست وو نو دا اوبه بیا ناپاکي دي[2].

مسئله: که کوهي ته موږک یا داسې بل حیوان لویدلی وو او هغه مړ راوویستل شو ورته معلومه نه وه چې دا څه وخت لویدلی دی چې نه پړسیدلی دی او نه ریژیدلی دې نو دا د یوې شپې او یوې ورځې حکم لري، دلته به د کوهی نه څلویښت ډولچې اوبه راوباسي. که مخکې چا پدې اوبو اودس کړی وي، او لمونځ یې پرې ادا کړی وي باید خپل لمونځ راوګرځوي. او که یې جامې یا بل شی پرې مینځلی وي هغه به بیا پریمنځي او که چا اوړه پرې لانده کړي وي او ډوډۍ یې پخه کړي وي هغه دې اوبو ته واچوي.

او که چیرې حیوان کوهی کې پړسیدلی یا چاودلی وو دلته دا د درې شپو او درې ورځو حکم ورکوي داسې حالت کې به د درې شپو او درې ورځو لمونځونه راګرځوي[3].

---

[1] رواه درمختار و شامی
[2] رواه شرح التنویر
[3] رواه شرح تنویر و منیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: په ناپاکه دوړه کوهی نه پلیتیږي، همدا سې که د وزې یوه یا دوه پچې همدارنګه که په پیو کې د لوشلو وخت کې ولویدې، سمدستي یې راوویستلې او ماتې شوی هم نه وې، شودې پرې نه خرابیږي[۱].

د جوټې بیان او مسائل

مسئله: د انسان جوټه پاکه ده نر وي او که ښځه، مسلمان وی او که کافر، په حالت د جنابت کې وي او که په حالت د حیض او نفاس کې وي، او که پاک وي، خلاصه چې جوټه په هر حالت کې پاکه ده او که په خوله یې څه ناپاکي ظاهره کې لګیدلې وي نو د ظاهری ناپاکي پواسطه جوټه ناپاکه شي. مثلا چا شراب وڅښل یا یې خوله وینې شوه، بیا یې سمدستي اوبه وڅښلې دا جوټه ناپاکه شوي[۲].

مسئله: کوم حیوان او ثاروی چې هغه حلال وي لکه: پسه، وزه، غوا، میښه وغیره او د داسې نورو جوټه پاکه ده، همدا رنګه د کومې مرغۍ چې غوښه یې حلاله وي لکه: زرکه، تارو، تنذری، سحرایي چرګان وغیره د دې هم جوټه پاکه ده او که چیرې جاته معلومه شوه چې د دې حیواناتو په شونډو یا د مرغۍ په مښوکه څه ظاهري پلیتي لګیدلې وه، او اوبو کې یې خوله کیښوده نو د هغو پلیتو پواسطه اوبه ناپاکې شوې[۳].

مسئله: د لیوه، منزري، فیل (هاتي) ګیدړې، شادو او نور ځناورو چې څیرل کوي د دې ټولو جوټه پلیته ده[۴].

مسئله: د پیشو جوټه که پاکه هم ده لیکن مکروه ده، که نورې اوبه پیدا کیدې د پیشو په جوټه اودس ښه ندی، او که مجبوریت وو بیا فرق نلري، او که پیشو موږک وخوړ او بیا یې اوبه وڅښلې نو دا اوبه پلیتي

[۱] رواه درمختار و شامی
[۲] رواه هندیه، منیه
[۳] رواه شرح التنویر
[۴] رواه درمختار و هدایه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او که خوله يې ښتلي وه نو بيا هغه او به پليتي ندي، ليکن مکروه دي[۱].

مسئله: د سپي جوټه پليته ده، که په کوم لوښي کې يې خوله ووهله هغه لوښى به بيا په درې واري ومينځي اوبو باندې پاکيږي يا دې او ه کرته پرې مينځې بهتره ده يا دې يو وارې په خاوره ومښي[۲].

مسئله: که پيشو کتغ يا پى يا بل شى جوټه کړو که مسکيني وي ودې خوري او که مالداري وي، هغه دې نه خوري کوم غريب يا مسکين ته دې ورکړي[۳].

مسئله: که پيشو د چا لاس يا کالي وڅټل نو بې له مينځلو نه به خپل لمونځ نکوي، مکروه دى[۴].

مسئله: د ښکاري مرغانو لکه: باز، باشه او نور جوټه يې مکروه ده او که ناپاکه شى يې نه وو خوړلى بيا جوټه پاکه ده. همداسې د مار، منګک، چرمخکۍ وغيره جوټه هم مکروه ده، او کوم حيوان لکه: مچ، لړم، مچۍ او ميږى چې وينه نلري نو جوټه يې پاکه ده، او که موږک ډوډۍ څه خوړلي وي بايد د هغې ځاى شاو خوا ډوډۍ ترې لرې کړي[۵].

مسئله: د نامحرمې ښځې او نامحرم سړي جوټه مکروه ده، دا ځکه چې ناجايزه لذت ورنه حاصلوي ليکن د خپلې ښځې او نسبي ښځې چې د هغې سره يې نکاح حرامه وي نو بيا يو د بل جوټه حلاله ده[۶].

مسئله: د خره او قچرې جوټه پاکه ده، ليکن علماوو شک کړى دى، فرمايي که نورې اوبه مو پيدا کړې پدې اوبو به اودس نکوي، حتى تميم

---

[۱] رواه درمختار و هدايه
[۲] رواه شرح تنوير و ردمختار
[۳] رواه شرح تنوير او شامي
[۴] ردمختار
[۵] روه درمختار او شامي
[۶] رواه دومختار و ردمختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ووهي او خپل لمونځ دې وکړي[۱].

مسئله: د کوم حیوان چې جوټه نجسه ده خوله یې هم نجسه ده، او د کوم حیوان چې جوټه پاکه ده د هغه خوله هم پاکه ده، د خره او قچرې خوله پاکه ده چې په بدن یا په کالیو ولګیده نو مینځلو ته یې ضرورت نشته، لیکن د احتیاط لپاره مینځل یې ضروري دي[۲].

د تیمم مسایل

مسئله: که چانه د یو میل په اندازه اوبه لرې وي یا وې خو دې پرې خبر نه وو په استعمال یې قادر نه وو نو ده ته تیمم جواز لري، تیمم به وهي خپل لمونځ به ادا کوي[۳].

مسئله: که آبادي کې وو د لمانځه وخت شو اول ورته د اوبو پیدا کول واجب دي او که په ځنګله کې وو نه اوبه ورته معلومې وي او نه څوک وو چې د اوبو پوښتنه ورنه وکړي نو بیا ورته تیمم جواز لري. او که چیرې پدې ګمان وو چې اوبه به پیدا شي نو لمونځ به تر آخره وځنډوي او که یقین یې وو چې اوبه دلته نه پیدا کیږي بیا ورته جواز لري چې تیمم ووهی خپل لمونځ ادا کړي.

فایده: شرعي میل ۴۰۰۰ څلورزره ګزه دی، او یو شرعي ګز بیا ۴۰ څلویښت ګوتي دی، او یوه ګوته بیا ۴ څلور اوربشې دی، یعنې څلور اوربشې پی در پی کیښودل شي د یوې خیټه بلې سره ولګیږي نو دا د یوې ګوتې اندازه ده.

مسئله: که یو ځای کې کوهی وو لیکن د اوبو د راویستلو څه وجه ورسره نه وه، یا هلته ځناور یا بل دشمن وو ورتلل یې خطره درلوده او

---

[۱] رواه مجمع الانهار

[۲] رواه شرح التنویر و شامي

[۳] روه درمختار و ردمختار او شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورې اوبه ورنه يو ميل لرې وی بيا کولای شي چې تيمم ووهی او لمونځ وکړي[1].

مسئله: که اوبه وې او هغه خرڅيدی ده سره روپۍ نه وې نو بيا تيمم ورته جواز لري[2].

مسئله: که اوبه ورسره وې دی په سفر کې وو د تندې خطره ورسره وه يا د ملګرې او څاروي د تندې په خاطر يې د تندې خطر حس کاوه، تيمم ورته جواز لري، يا دا چې په لاره کې د اوړو د لمدولو يا د کتغ لپاره يې په سفر کې کار ورنه اخيسته، بې له اوبو يې چاره نه درلوده، بيا کولای شي په تيمم سره لمونځ ادا کړي[3].

مسئله: که چا سره د زم زم اوبه وې او هلته لمونځ ورنه قضا کيده، تيمم به نکوي په همدې اوبو به اودس وکړي او لمونځ به ادا کړي[4].

مسئله: يو سړی جنوب وو، د بلې ښځې د حيض وخت پوره وه او هلته يو مړی پروت وو نو اوبه لږې وې د يوه شخص لپاره يې کفايت کاوه دلته که دا اوبه د يوه شخص وی هغه به يې ولګوي او که شريکي وې، نو لمړی به پرې مړی ولمبوي، هر يو به خپل حق ورته وبخښي، او که اوبه مباح وې نو جنوب به پرې ولامبي او نور به تيمم وهی لمونځ به وکړي[5].

مسئله: که د چا دواړه لاسونه څنګل کې پرې شوي وو او دواړه پښې يې په زنګنو کې پرې شوي وي او مخ يې زخمي وو نو پدې سړي نه اودس شته او نه تيمم هسې به بې اودسه او بې تيمم لمونځ وکړي.

مسئله: که څوک بندي وو بندې خانه کې نه ورته اوبه وې نه پاک ځای

---

[1] درمختار

[2] رواه بررايق و شرح التنوير

[3] رواه شرح تنوير او ردمختار

[4] رواه شرح منيه و فتح القدير

[5] شرح التنوير و ردمختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو او نه پاکه خاوره چې دې هلته اودس یا تیمم وکړي، دې ته فاقد الطهورین ویل کیږي، هلته به لمونځ نکوي، بلکه د لمانځه وخت کې به د لمانځه پیښه کوي، یعنې د لمانځه نیت به نه تړي، هسې دې د لمونځ کوونکي په شکل ودریږي، په ولاړې به د سر په اشاره لمونځ وکوي، څه به نه وایي هسې به ولاړ وي، بیا نو کله چې آزاد شو قضایي به یې راوړي[1].

مسئله: که څوک د اوبو د استعمالولو څخه عاجز وي، او شرعي مجبوریت ولري، مثلا سخته یخني وي، وجود ته یې خطر پیښیږي، او یا یې اوبه پیدا نکړي، تیمم یې وواهه لمونځ یې ادا کړو نو دا لمونځ صحیح دی، راګرځولو ته یې حاجت نشته، او که چیرې په تیمم باندې لمونځ وکاوه وخت د لمانځه لا پاتي وو او ده اوبه پیدا کړی بیا هم د لمانځه راګرځولو ته ضرورت نشته[2].

مسئله: په کومو شیانو چې اودس ماتیږي، په هغه سره تیمم هم ماتیږي، تنها یو دا چې کوم وخت چې چا تیمم وهلی وي او اوبه یې ولیدې او قادر په اوداسه وو نو تیمم یې مات شو[3].

مسئله: په تیمم کې دا ضروری نده چې ووایي چې زه اودس لپاره تیمم کوم یا د غسل لپاره تیمم کوم بلکه د زړه اراده ضرور ده، د خپل ځان د پاکیدو لپاره او لمانځه لپاره به داسې نیت تړي (نَوَیتُ اَن تَیَمّمُ لِرَفعِ الْحَدَثِ وَلاِسْتِبَاحَةِ الصّلَاة) دا نیت د اوداسه او غسل دواړو لپاره کفایت کوي، د دې ضرورت نشته چې د اوداسه لپاره جدا او د غسل لپاره جدا جدا نیت وکړي[4].

---

[1] رواه ابو سعود و بحر رایق
[2] رواه هندیه و شرح التنویر
[3] رواه مطلقی و هدایه
[4] رواه کنز الدقایق

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تیمم طریقه

د تیمم طریقه داده چې اول به نیت وکړي، بیا به بسم الله ووایي، دواړه لاسونه به په پاکه ځمکه یا هغه شي چې د ځمکې له جنسه وي، پداسې حال چې ګوتې به یې پراخه نیولي وي پر ځمکه ووهي مخې او شا خواته به یې راکش کړي، بیا به لاسونه پورته کړي، لږ دې تک وهي، بیا به یې په ټول مخ راوکاږي، دوهم کرت به بیا خپل لاسونه پر مخکه ووهي، تک به یې وهي. د چپ لاس د غټې ګوتې نه سوا د نورو څلورو ګوتو په باطن طرف د ښي لاس د ګوتو سرونو څخه شروع کړي او د هغه په ظاهر طرف به یې راکش کړي، تر څنګلو پورې، بیا دې د هغه ځایه د چپ لاس ورغوی د ښي لاس په باطن طرف راکاږي، چې د ښي لاس ورغوی غاړې ته ورسیږي، د چپ لاس د غټې ګوتې بیخ به مړوند ته رسیدلی وي، د هغه ځایه نه به دا ګوته دغه شان د ښي لاس د غټې ګوتې په ظاهر تیر کړي، بیا دې په همدې قسم د چپ لاس مسح وکړي، آخر کې به د دواړو لاسونو د ګوتو خلال هم وکړي، تیمم یې وشو[1].

مسئله: په کومه ځمکه چې متیازې شوي وي، وچې شوی وي او اثر یې پاتي نه وي او که نوره پلیتی هم وي لیکن اثار یې نوي پاتي، پداسې ځای لمونځ کیږي لیکن تیمم پرې ندی جایز او که چاته معلوم نه وي بیا فرق نلري، تیمم پرې وهلی شي[2].

مسئله: د ځمکې نه سوا بل داسې شی چې هغه د ځمکې د جنسه وي او پاک وي د امام صاحب په نزد تیمم پرې جواز لري لکه: خاوره، چونه، شګه، رانجه وغیره، او کوم شی چې د ځمکه د جسنه نوي لکه: وسپنه، سره زر، سپین زر، غنم او لرګی وغیره نو په هغې باندې تیمم جواز نلرې

[1] شرح منیه الکبیری
[2] رواه منیه و بحر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ها که چیرې دوړې او خاورې پرې پریوتلې وي بیا جواز لري[۱].

مسئله: همداسې که ایره کې خاوره ګډه وي، او د خاورې مقدار پرې ډیر وي نو بیا تیمم پرې جواز لري او که خالصه ایره وي نو بیا تیمم پرې جواز نلري[۲].

مسئله: که کوم ځای کې سیوا د ختې نه وچه مځکه پیدا نشوه نو لمده خته به په کوم شي وموږي چې هغه وچه شي، بیا به تیمم پرې ووهي نو بیا جواز لري[۳].

مسئله: که اوبه موجودې وې او چا د جومات تلو لپاره، تلاوت لپاره یا د قرآنکریم راخستلو لپاره تیمم ووهو نو دا تیمم هیڅ اعتبار نلري، صحیح نده[۴].

مسئله: د جمعې د لمانځه لپاره تیمم جواز نلري، که د اوداسه په کولو د جمعې لمونځ ورنه ختم شي فرق نلري د ماسپښین لمونځ دې وکړي[۵].

مسئله: د اخترو لمونځونو لپاره که یې دفعتا اودس مات شوی وي، یا دا چې وخت کم وي او ده اودس کاوه د لمانځه د فوت کیدو ویره ورسره وه نو بیا کولای شي تیمم وکړي جواز لري[٦].

مسئله: همداسې د جنازې لمانځه لپاره ده سره ویره وه چې زه ترڅو اودس کوم جنازه رانه فوت کیږي نو تیمم ورته جواز لري، بیا که چیرې دوه جنازې وي او د دواړو جنازو د فوت کیدو ویره وه بیا به دوهم وارې دوهمې جنازې ته تیمم ووهي، اولنی تیمم ورته کافي ندی[۷].

---

[۱] رواه منیه و بحر
[۲] رواه درمختار و رد مختار
[۳] رواه شامي
[۴] رواه منیه و شرح تنویر
[۵] رواه بحر رایق
[٦] رواه هدایه
[۷] رواه درمختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: که او به نه وي د تلاوت لپاره او د قرآنکريم د لاس وړو لپاره تيمم کولای شي جواز لري ليکن لمونځ پرې نشي کولای.
مسئله: که چا د لمانځه لپاره تيمم وکړو لکه د اودس غوندې، ترڅو چې دا تيمم يې باقي وي هومره لمونځونه پرې کولای شي، فرض وي يا سنت او که نفل او همدغه شان تلاوت پرې هم کولای شي[1]

پر موزو د مسحې بيان

مسئله: هغه موزې چې ښنگرى پکې پټيږي، او د څرمنې څخه جوړ شوى وي، او په هغه کې درې څلور ميله مزل کيداى شو په اودا سه به يې پښو کړي، او د وخت تر پوره کيدو مسحه پرې کولای شي.
مقيم لپاره يوه شپه او يوه ورځ وخت لري، او مسافر لپاره پر موزو درې شپې او درې ورځې وخت لري، مطلب دا دى کله مقيم د سهار اودس وکړو موزې يې پر پښو کړې تر بل سهاره پورې کله چې د سهار لمانځه لپاره اودس کوي هغه پخوانى د موزو مسح يې باقي ده تر دې اوادسه دوام لري[2].
مسئله: د مسافر لپاره درې شپې ورځې پر موزو مسح ورته جواز لري، لکه چې ده د نن ماسپښين د لمانځه لپاره اودس وکړو بيا يې خپلې موزې پښو کړې کولای شي د هر لمانځه د اودا سه لپاره پر موزه مسح وکړي، کله چې درې شپې او درې ورځې د مسح کولو پوره شوې، يعنې د شنبې د ورځې په ماسپښين يې موزې پر پښو کړې تر سه شنبې ماسپښين تر اودسه پورې دوام لري.
لنډ مثال يې: مسافر د ماسپښين د لمانځه لپاره اودا سه کې موزې پر پښو کړې نو دې د دريمې ورځې لمر پريوتو پورې دا مسح دوام لري، او

[1] رواه هدايه
[2] درمختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مقیم یې د ماسپښین د لمانځه لپاره موزې پر پښو کړې دا مسح بیا د سبا ورځې د لمر پریوتو پورې دوام لري، ترڅو چې د ماسپښین وخت باقي وي.

مسئله: که د چا موزې په پښو وې غسل پرې واوخوت غسل ته به موزې اوباسي[1].

پر موزو د مسح سنت طریقه

د لاسونو ګوتې به لمدې کړي، بیا به د پښو د ګوتو د پاسه ږدي البته برسیره پرموزو باندې بیا به یې د پښو د پړکیو پر سر ګوتې راکش کړي تر پنډیو پورې، په ښی پښه به ښی لاس او په چپه پښه به چپ لاس، د ګوتو سره به ورغوی هم پر موزه ږدي[2].

مسئله: د موزو د مسح مستحبه طریقه دا ده چې د ګوتو او د ورغوو خیټه به په موزو راکاږي، او که د شا په طرف یې مسح وکړه هم صحیح ده[3].

مسئله: که چا د موزو مسح په بر وکړه او په اوږدو یې ونکړه هم صحیح ده[4].

مسئله: که چا په موزو مسح ونکړه، باران یې موزې لمدې کړې، یا د باران پواسطه د فصل په واشو لمدې شوې وې پکې تیر شو او موزې یې لمدې شوې، مسح یې کیږي[5].

مسئله: کله چې د موزې د مسحې موده پوره شوه، مسح یې ماتیږي، مجبور دی موزې به اوباسي پښې به مینځي، که اودس یې درلوده،

[1] رواه دارالمنتقی او درمختار
[2] رواه منیه
[3] رواه منیه
[4] رواه درمختار و منیه
[5] رواه دور مختار و شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

اودس ته يې ضرورت نشته، او که اودس يې نه درلودو موزې به باسي اودس به هم پوره کوي بيا به د موزو مسح هم تازه کوي[۱].

مسئله: که په موزو کې اوبه داخلې شوې ټوله پښه يا نيمه يا د هغه نه زيا ته لمده شوه مجبور دی هغه بله موزه به هم اوباسي دواړه پښې به مينځي[۲].

مسئله: کومې موزې چې د درې ګوتو په اندازه څيرې وي مسح پرې جواز نلري او که له درې ګوتو کمه څيرې وي نو بيا مسح پرې جواز لري[۳].

او که د يوې موزې څيرې والی د دوه ګوتو په اندازه وو او د بلې د يوې ګوتې په اندازه څيرې وو خير دی مسح پرې جواز لري، ليکن د يوې موزې چې درې ګوتي څيرې وي جواز نلري[۴].

مسئله: که موزې د جرابو د پاسه پښو شوي مسح پرې جواز لري[۵].

مسئله: په جرابو مسح جواز نلري، او که لاندې ورته څرمن ګنډل شوي بيا جواز لري[۶].

مسئله: په بوټانو هم مسح جواز لري، ليکن شرط دا دی چې کوم ځای پورې چې اودس کې د پښو مينځل فرض دي، هغه ځايونه پکې پټ وي جواز لري[۷].

مسئله: که د سر د مسح په بدل کې، په ټوپۍ يا پټکي باندې مسح کول غواړي يا د مخ مينځلو بدل کې په چادرې کول غواړي او د لاسونو

---

[۱] رواه شرح التنوير
[۲] رواه زيلعی
[۳] رواه درمختار و شامی
[۴] رواه منيه
[۵] غنيه
[۶] رواه شرح التنوير
[۷] رواه درمختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینځلو بدل کې په لستوڼو مسح کول غواړي دا درسته نده، مسح یې نه کیږي[١].

مسئله: د مسافر لپاره خو د مسح موده درې شواروزه ده او که ده پر موزو مسح کړي وي یو شواروز وروسته کورته راغی، د سفر خبره یې ختمه شوه موزې به اوباسي او پښې به مینځي[٢].

په پټۍ مسح کول

مسئله: که د چا نوک پرې وو یا یې پښې چاودې وې، پټۍ یې پرې ایښي وه، اوبو ضرر ورته درلود یا یې په لاس دانه وه یا یې په نور وجود زخم وو او پټۍ یې پرې ایښې وه، د اوبو رسول ورته ضرر رساوه خپل لاس به لوند کړي پرې راکش دې کړي مسح یې وشوه، او که کوم ځای یې غوړ کړی وو او به دې پرې تیري کړي[٣].

مسئله: د پټۍ د پاسه باید ټول ځای مسح کړي که نو نیم ځای به حتمي مسح کوي، کمه جواز نلري، که په اوداسه کې پټۍ د زخم څخه ولویده او زخم جوړ وو مسح یې ماته شوه هغه ځای به و مینځي او که زخم جوړ نه وو پټۍ به بیرته ولګوي، بیا مسحې ته ضرورت نشته[٤].

مسئله: که د چا لمانځه کې پټۍ ولویده او زخم یې جوړ وو لمونځ یې مات شو مسح هم ماته شوه د مسح ځای به مینځي او خپل لمونځ به راګرځوي[٥].

---

[١]رواه شرح تنویر
[٢]رواه هدایه و درمختار
[٣]رواه درمختار، شامي و قاضي خان
[٤]رواه کبیری
[٥]رواه هدایه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د معذور بيان

مسئله: د چا که بدن دا سې زخم وو هر وخت ترينه وينه يا ژوې بهيده يا يې پوزه ماته شوه تل بهيده يا يې د واړه متيازو تکليف درلوده، هر وخت قطرې ورنه تلې يا يې هر وخت باد خارجيدو، يا ښځه دا سې مريضه وه چې بې د حيض او نفاس نه ترې هر وخت وينه جاري وه، يا يې غوږ نه هر وخت ژوه راروانه وه، او ده د لمانځه په وخت کې دومره خالي موقع نه پيدا کوله چې د اودس فرض پکې پوره کړي، او لمونځ پرې ادا کړي دا سې کسانو ته معذور وايي، نو د معذور حکم دا دی چې هر لمانځه لپاره به اودس کوي نو ترکومه چې د لمانځه وخت باقي وي، د ده اودس به هم باقي وي او کوم وخت چې د لمانځه وخت پوره کيږي نو د ده د مودی وخت هم پوره کيږي.

که معذور د ماسپښين د لمانځه لپاره اودس وکړو او د بدن نه يې د ماسپښين تر آخره ځومره وينه وبهيده يا ژوه ورنه تله نو اودس يې باقي دی، کله چې د مازيګر د لمانځه وخت داخل شو اودس يې مات شو د مازيګر لمانځه لپاره به اودس وکړي[1].

مسئله: معذور به د هر لمانځه لپاره اودس تازه کوي، او پدې اودس کولای شي قضايي او نفل ادا کړي.

مسئله: هغه وخت سړی معذور بللی شي چې دلمانځه په ادا کولو کې يا د لمانځه د ادا کولو په اندازه د ده د بدن نه وينه يا ژوه جاري وي مثلاً: د فرض لمانځه لپاره يې اودس وکړو د بدن نه يې وينه جاری وه يا دا چې لمانځه کې يا د لمانځه او اودس ترمنځ د ده څخه وينه يا ژوه جاري وه نو همدا يو اودس د يو وخت لمونځ لپاره کافي دی، ترڅو چې د بل لمانځه وخت داخليږي. کله چې د بل لمانځه وخت کې د ده نه وينه يا ژوه خارج شوه بيا هم معذور دی، هغه وخت به د معذوری نه وزي چې د يوه لمانځه

---

[1] روه هدايه و درمختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت کې ده نه وینه یا ژوه لاړه نشي.

مسئله: که معذور د ويني یا ژوي په بندیدو قادر وو پرې واجب ده چې په هره طریقه وي خپله وینه یا ژوه بنده کړي د معذور نه که په سجده کې وینه روانه وه خیر دی خپل لمونځ دې وکړي لیکن په ناسته، ولاړه، اشاره دې لمونځ وکړي، که په ناسته وینه ورنه تله نو په ولاړې دې لمونځ وکړي، ولې چې په ملاسته ورته جواز نلري[1].

مسئله: که د مریض وینه یا ژوه جاري وه، کومه ټوټه چې لاندې یا برسیره اچول شوي وي بې نمازه شو هو فرق نلري د همدې وخت لمونځ پرې کیږي[2].

د حیض او استحاضې بیان او مسئلې

په هره میاشت کې چې د ښځې نه کومه معروفه وینه ځي هغې ته حیض وایي، چې د حیض موده کم د کمه درې شپې او درې ورځې دي او زیات نه زیات لس شپې او لس ورځې دي، که چیرې د درې شپو او درې ورځو نه مخکې وینه بنده شوه هغه حیض ندی بلکه هغه استحاضه (مرض) دی او که چیرې د لسو شپو او ورځو نه مخکې وینه بنده شوه هغه حیض ندی بلکه هغه استحاضه (مرض) دی او که چیرې د لسو شپو او ورځو نه واوښته که دا په عمر کې دا یو کرت شوه نو لس ورځې یې د حیض دي متباقي ورځې استحاضه (مرض) دی[3].

مسئله: د **۹** کالو نه مخکې ښځې ته حیض نه ورځي او که نجلۍ د نهو کلو نه کمه وه، وینه راغله هغه حیض ندی بلکې استحاضه ده، همدا سې که ښځه **۵۵** کلو ته ورسیده نو بیا هغې ته حیض نه ورځي، او په دې عمر کې ورته سور رنګه یا تور رنګه وینه راغله هغه به حیض وي او که ژیړ،

---

[1] رواه درمختار و رد مختار

[2] رواه درمختار

[3] رواه هدایه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خړ او شین رنګه وینه ورته راغله نو دا حیض ندی او که پدې عمر کې عادت وه نو بیا حیضې ده.

مسئله: که د یوې ښځې عادت نه وو بلکه کله کله یې پنځه ورځې حیض ورته او کله به اوه ورځې ورته په همدې قسم به بدلیده رابدلیده یا به یوه میاشت کې پوره لس ورځې وشو نو دا ټولې لس ورځې یې په حیض کې حسابیږي[1].

مسئله: که نجلۍ اول وار کې وینه ولیده او دا وینه پوره یوه میاشت روانه وه نو په کومه اوله ورځ چې وینه ورنه روانه شویده د هغې نه تر لسو ورځو پورې حیض دی نورې استحاضه ده[2].

مسئله: او که درې شپې او ورځې څه پلیتي ښځې نه راغله بیا دا پنځلس ورځې بنده شوه بیا ورنه درې شپې او ورځې پلیتي راغله نو منځ کې پنځلس ورځې ټولې پاکې دي، اولنۍ او اخرنۍ یې د حیض ورځې دي[3].

مسئله: که د ښځې ګیډه وه (حامله) او وینه ورنه راغله دا وینه چې هر څومره وي نو دا حیض ندی بلکه استحاضه ده دا ځکه چې داسې وخت کې ښځې ته حیض نه ورځي[4].

مسئله: پر ښځو باندې د حیض وخت کې لمونځ او اودس نشته لیکن د هر لمانځه وخت کې به اودس کوي، په جای نماز به د یوه لمانځه د ادا کولو په اندازه کیني، الله جل جلاله به یادوي چې عادت یې هیر نشي[5].

مسئله: که په اول کې د نجلۍ حیض لس ورځې یا دینه کم یا زیات وو دا ټول حیض دی او که د لسو ورځو نه زیاته وه نو لس ورځې یې د حیض

---

[1] رواه بحر رایق و شامی
[2] رواه ردمختار
[3] رواه شامی
[4] رواه در مختار
[5] رواه مجمع الانهار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او زياتي يې استحاضه ده[١].

د حيض احکام

ښځې ته د حيض حالت کې لمونځ کول او روژه نيول نشته نو کوم وخت چې پاکيږي د لمانځه قضايي پرې نشته بکله د روژې قضايي به راوړي[٢].

مسئله: تر کوم وخت چې ښځه په حيض کې وي، خاوند نشي کولای چې د نامه لاندې ورته لاس وروړي، او که منځ کې زړو کی يا بل څه پرده وي نو بيا فرق نلري، او که د نامه پورته او زنګنانو لاندې لاس وروړي، ورته حرام ندی وروړای يې شي، همدا سې د خپلې ښځې سره د حيض حالت کې ملاسته، ښکلول، ناسته، ولاړه، خوړل، څکل وغيره جايز دي[٣].

مسئله: که خاوند ته معلومه وه چې ښځه يې حيض کې ده قصداً يې جماع ورسره وکړه نو دې په ګناه کبيره عمل کې اخته شو، حتمي بايد توبه وباسي، يو يا نيم دينار به خيرات ورکړي[٤].

مسئله: که ښځه نيکه او صالحه وه، رښتيا ګويه وه او خاوند يې پرې اعتبار وو، ميړه ته يې وويل چې زه ناپاکه يم، نو بيا د خاوند ورنږدې کيدل حرام دي او که ښځه دروا غجنه وه د خاوند اعتبار پرې نه وو او وخت د حيض يې هم نه وو پدې وينا حرام والی نه راځي[٥].

مسئله: که د ښځې د حيض وخت پوره لس ورځې وشو او دې لا غسل هم نه وو کړی، د خاوند يو ځای کيدل ورسره جواز لري[٦].

مسئله: که د يوې ښځې عادت د حيض پنځه ورځې او پدې مياشت کې يې دوه ورځې پليتي راغله بيا هغه بنده شوه نو بيا غسل پرې واجب

---

[١] رواه هدايه
[٢] مجمع الانهار
[٣] رواه در مختار و رد مختار
[٤] رواه درمختار و ردمختار
[٥] رواه بحر رايق
[٦] رواه هدايه او شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، غسل به وکړي نو لمونځ به خپل وکړي، لیکن ترڅو چې د هغه وخت د لمانځه وخت پوره شوی نه وي، جماع ورسره جواز نلري[١].

مسئله: د واده ښځې لپاره هم د حیض وخت کې او هم په پاکۍ کې په فرج کې ورته مالوچ وغیره اېښودل بهتره طریقه ده، د نا واده شوي ښځې لپاره بیا خاص د حیض وخت کې غوره ده په کتابونو کې راغلي چې د واده شوي ښځې لپاره د حیض وخت کې مالوچ وغیره اېښودل فرج کې سنت طریقه ده، او په پاکۍ کې ورته مستحب طریقه ده[٢].

د نفاس مسایل

ښځې نه چې د بچي د پیدا کیدو وخت کې کومه وینه چې څلویښت شپې او ورځې روانه وي هغه ته نفاس وایي، نفاس کم د کمه څلویښت شپې او ورځې ده او کمی ته یې خاص حد نشته، اګر که یو ساعت هم ورنه وینه لاړه شي، هغه نفاس دی داسې ښځې د لمانځه کولو او روژې نیولو نه معاف دي نو کله چې پاکیږي د روژې به قضایي راوړي او د لمانځه پرې نشته[٣].

مسئله: که د بچې پیدا کیدو وروسته ښځې نه وینه جاري نشوه بیا به هم د نفاس غسل کوي.

مسئله: که د ښځې حمل وغورځیده یو یا نیم اندام یې روغ وو لکه ګوته، نوک، ویښته وغیره او بیا یې د حمل غورځیدو وروسته وینه راغله، هغه د نفاس وینه ده او که چیرې کوم اندام یې روغ شوی نه وو بیا هغه نفاس کیدای نشي، نو دا وینه د حیض ده، درې ورځې یا کم د کمه پنځلس ورځې پاکه هم وه، او که داسې نه وو نو دا بیا استحاضه ده[٤].

مسئله: که د یوې ښځې عادت د نفاس (٢٥) ورځې وو او ٢٥ ورځې یې پوره شوی، لیکن وینه یې ونه دریده نو دا به غسل نکوي ترڅو چې وینه یې

---

[١] رواه بحر رایق

[٢] روه درمختار و شامی

[٣] مجمع الانهار

[٤] رواه شرح تنویر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنده شوي نه وي، مثلا په دیرشمه ورځ یې وینه بنده شوه، نو غسل به کوي خپل لمونځ به ادا کړي، د نورو لمونځونو قضایي پرې نشته، ولې چې عادت یې بدل شوی دی، په اول کې (۲۵) ورځې وه اوس (۳۰) ورځې دی[۱].

مسئله: که د ښځې وینه د نفاس وخت کې د څلویښت ورځو نه مخکې بنده شوه نو د وینې د بندیدو نه به وروسته غسل کوي، خپل لمونځ به کوي، قضا کوي دې نه، او که لمبولو ورته ضرر رساوه تیمم به کوي[۲].

مسئله: که ښځه په څلویښتي کې دننه څه ورځې پاکیده اول او آخر کې ورنه وینه جاري کیده، نو دا پاکوالی یې اعتبار نلري، پوره څلویښت ورځې یې په نفاس کې حسابیږي[۳].

مسئله: د دوو نفاسو منځ کې د پاکۍ موده کم د کمه شپږ میاشتې ده[۴].

مسئله: که د شپږو میاشتو دننه کومې ښځې نه دوه بچي پیدا شول دا په یوه حمل حساب ده، نفاس یې یو دی او د نفاس موده یې اول بچي نه حسابیږي، او که د دوهم بچي وینه د اول بچي لا څلویښتي وتلي نه وه، وینه راغله دا وینه هم د نفاس ده، او که څلویښتي وتلي وي، دا وینه د استحاضې ده[۵].

د استحاضې مسایل

څرنګه چې په اوداسه او لمانځه کې د استحاضې احکام لکه څنګه چې د معذور بیان کې ذکر شوي پداسې ښځه هم اودس او لمونځ شته، کوي به یې، روژه به هم نیسي د خاوند سره صحبت هم کولای شي[۶].

---

[۱] شرح تنویر و ردمختار
[۲] شرح تنویر
[۳] رواه شرح تنویر
[۴] روه درمختار و ردمختار
[۵] رواه بحر و شامی
[۶] رواه درمختار

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library